

16 WRZEŚNIA 2018 R. GODZ. 18.00

Przystanek I
Plac Piłsudskiego, przed Teatrem Dramatycznym

Naszą podróż przez historię rozpoczynamy na Placu Józefa Piłsudskiego przed Teatrem Dramatycznym. W dniach 28-30 października 1939 roku obradowało w tym miejscu Zgromadzenie Ludowe Zachodniej Białorusi. Organ ten został powołany w wyniku sfałszowanych wyborów, które odbyły się kilka dni wcześniej. Zgromadzenie Ludowe Zachodniej Białorusi oraz obradujące we Lwowie Zgromadzenie Ludowe Zachodniej Ukrainy miały za zadanie zadeklarowanie na obszarach zajętych przez Armię Czerwoną we wrześniu 1939 roku wprowadzenia władzy sowieckiej. Ich rolą było ukrycie bezprawnej agresji ze wschodu i próba legitymizacji nowej władzy.

Przystanek II
ul. Akademicka 26, willa prezydencka

Drugi przystanek Peletonu związany jest z Sewerynem Nowakowskim, powołanym na prezydenta Białegostoku w 1934 roku po wygranych wyborach samorządowych. Nowakowski słynął z charyzmy, z jaką kierował urzędem. Uważa się go dziś za budowniczego nowoczesnego Białegostoku. Rozpoczął zakrojony na wielką skalę program porządkowania miasta – budowę pierwszej kanalizacji, elektryfikację i oświetlenie miasta, brukowanie ulic, układanie chodników, regulację rzeki Białej, budowę ośrodka wodnego w Dojlidach. To za jego kadencji powstało Biuro Planowania Zabudowań, które zajęło się przygotowaniem pierwszego w dziejach miasta planu zagospodarowania przestrzennego. We wrześniu 1939 roku został aresztowany przez NKWD i wywieziony na wschód. Ślad po nim zaginął.

MUZEUM
PAMIĘCI
SYBIRU

Przystanek III
ul. Ogrodowa 2

W latach 1944-45 znajdowała się tutaj siedziba kontrwywiadu wojskowego „Smiersz” 2 Frontu Białoruskiego i areszt śledczy, później zaś przez rok Miejski Urząd Bezpieczeństwa Publicznego. Na tym przystanku zostaną wspomniani prezydenci, którzy stali się ofiarami NKWD. Ryszard Gołębiowski to najkrócej urzędujący prezydent Białegostoku, który w roku 1944 został desygnowany na prezydenta przez delegaturę Rządu Londyńskiego. Funkcję sprawował zaledwie przez tydzień. Zaproszony na rozmowy przez Sowietów, został aresztowany i wywieziony do łagru. Kolejna postać to Michał Ostrowski – prezydent Białegostoku w roku 1928, w październiku 1939 r. aresztowany przez NKWD i osadzony w więzieniu w Białymstoku przy ul. Kopernika 5. Tam w marcu 1940 r. został zamordowany. Los wspomnianych prezydentów podzielił również Bolesław Szymański, prezydent w latach 1919-1928. To za jego kadencji Białystok odwiedził Józef Piłsudski. Szymański został aresztowany przez NKWD w październiku 1939 roku. Przymusownie zmarł w więzieniu w Smoleńsku. Jego symboliczny grób znajduje się na Powązkach.

Przystanek IV
ul. Traugutta, Dworzec Fabryczny, obelisk upamiętniający wywózki na Wschód

12 kwietnia 2018 r., w przededniu rocznicy drugiej deportacji, na Dworcu Fabrycznym (dawnym Poleskim) został odsłonięty obelisk przypominający, że z tego dworca w latach 1940-41 wywożono na zesłanie mieszkańców Białostockizny. Uczestnicy Peletonu upamiętnią wywiezionych poprzez zapalenie zniczy i odśpiewanie Hymnu Sybiraków. Prosimy o przyniesienie ze sobą zniczy. Zapraszamy serdecznie wszystkich Sybiraków i ich rodziny!

Przystanek V
Pałac Branickich

20 września 1939 roku spotkali się tu dowódcy wojsk sowieckich i niemieckich, aby ustalić po agresji na Polskę warunki podziału anektowanych ziem. W latach 1939-41 w Pałacu mieścił się Komitet Obwodowy Komunistycznej Partii (bolszewików) Białorusi. Na uczestników Peletonu i wszystkich zainteresowanych czeka w finale imprezy specjalna projekcja multimedialna wyświetlana na fasadzie Pałacu. Pokażemy w niej wątki z początków niepodległości Białegostoku, okresu międzywojennego, jak również burzliwych lat okupacji sowieckiej w stolicy Podlasia.

MUZEUM
PAMIĘCI
SYBIRU

Muzeum Pamięci Sybiru
ul. Henryka Sienkiewicza 26, 15-092 Białystok
tel. + 48 795 650 802

Peleton Pamięci 17.09

W związku ze zbliżającą się 79. rocznicą sowieckiej agresji na Polskę (17.09.1939) Muzeum Pamięci Sybiru planuje upamiętnienie rocznicy w przestrzeni miejskiej Białegostoku. Organizujemy przejazd rowerowy trasą powiązaną z miejscami i postaciami nawiązującymi do tych wydarzeń. W roku stulecia odzyskania przez Polskę niepodległości zaprezentujemy sylwetki prezydentów Białegostoku z okresu początków Niepodległej, którzy stali się ofiarami represji sowieckich.

Uczestnicy rozpoczną przejazd na Placu Józefa Piłsudskiego przy budynku Teatru Dramatycznego, w którym Zgromadzenie Ludowe Zachodniej Białorusi w dniach 28-30.10.1939 podjęło decyzję o powołaniu na terenach polskich zajętych przez Armię Czerwoną władzy sowieckiej. Następnie rowerzyści zatrzymają się przy willi położonej przy ul. Akademickiej 26, gdzie do dnia aresztowania we wrześniu 1939 roku mieszkał ostatni przed wybuchem II wojny światowej prezydent Białegostoku – Seweryn Nowakowski. Peleton dotrze również na ulicę Ogrodową 2. W latach 1944-45 mieściła się tutaj siedziba kontrwywiadu wojskowego „Smiersz” 2 Frontu Białoruskiego i areszt śledczy. Wspomnimy tutaj postaci kolejnych prezydentów Białegostoku represjonowanych przez władze sowieckie: Ryszarda Gołębiowskiego, Bolesława Szymańskiego oraz Michała Ostrowskiego. Kolejny przystanek to Dworzec Fabryczny przy ul. Traugutta, miejsce wywózki białostoczan na Wschód. W 2017 roku odsłonięto w tym miejscu obelisk upamiętniający deportowanych. Finałem Peletonu będzie mapping na fasadzie Pałacu Branickich, nawiązujący do początków niepodległości Białegostoku i lat wojennych stolicy Podlasia.

Bolesław Szymański

Michał Ostrowski

III

IV

V

I

II

Seweryn Nowakowski

Ryszard Gołębiowski przed aresztowaniem i po powrocie z łagrów w 1947 r.